

Člověk jako muž a žena podle Genesis 2 – Exegeze Gn 2,18-24

Anna Kleknerová

Vedoucí práce: Doc. ThDr. Martin Prudký

Studijní program: Magisterský

Studijní obor: Evangelická teologie

Představení: Práce odevzdaná 13. června 2007 na ETF UK se zabývá tematikou vztahu muže a ženy v ústřední starozákonní textové jednotce Gn 2,18-24. Autorka si klade za cíl s pomocí gramatické a textově-syntaktické analýzy posoudit, je-li vztahu muže a ženy v daném oddílu přiměřenější výklad hierarchický či liberacionistický. Práce má 67 stran (z toho vlastní expozice problematiky čítá 61 stran), bibliografie je rozčleněna na části *Bible, Slovníky, gramatiky, pomůcky a Komentáře, studie*.

Rozvedení: Autorka v úvodu představuje dvě protichůdné pozice diskuze o vztahu muže a ženy. První, tzv. *hierarchická*, považuje muže za nadřazeného ženě. Kontext takto zaujatého pohledu vychází nejen z Gn 2, ale také ze souvislostí daných textovým nálezem v 1 K 11 (žena jako odlesk slávy muže atd.) a 1 Tm 2 (první stvořen Adam, proto je žena podřízena muži). Představitelem této interpretační polohy je Stephen Clark. Druhá pozice, nazývaná *liberacionistická* a zastupovaná např. Perry Yoderem, se odráží ze struktury Gn 2 ke tvrzení, že je zde stejně jako v „první zprávě o stvoření“ stvořeno to nejdůležitější jako poslední, tj. že žena není jakýmsi appendixem Boží stvořitelské činnosti, nýbrž jejím završením, které dává retrojektivně smysl a plnost všemu, co posledního aktu tvoření předcházelo (srov. v témže smyslu právě *sabat* na počátku Gn 2 vzhledem k celému stvoření předcházejících dnů). Klíčová slova, nad nimiž se diskuze obou zmiňovaných pozic zejména vede, jsou *ʿeṣer* (pomoc) a *nēgēd* (před, proti; zde spolu se sufixem, který odkazuje k muži/Adamovi). Kleknerová se chce vyrovnat s výzvou výše uvedené diskuze jak na úrovni detailní exegetické práce, tak také zasazením dané textové jednotky do literárního a kanonického kontextu, který se, jak autorka napovídá, „v konečném zkoumání ukáže jako základní vodítko pro prohloubení zvěsti perikopy“ (s. 10). Po úvodu a metodických úvahách přichází na řadu vlastní práce s textem. Autorka nejprve nabízí vlastní překlad (s. 11-12), následovaný porovnáním s jinými překlady (BKR, ČEP, LXT, VUL, KJV, LUO, NAS); to se odehrává na ploše stran 12-22. V části nazvané *Výklad* autorka nejprve strukturuje perikopu na pět základních sekvencí (s. 23) a pak nabízí pozoruhodně precizní syntakticko-strukturální prepis kvadrátového textu (s. 24-25 /nečíslováno/), v němž diferencuje nejen graficky mezi jednotlivými tezemi textu a jejich závažností (narrativy, nominální věty, předložky, sufixy),

nýbrž poukazuje i na azonance, chiasmy, katafory v jasném a přehledném barevném odlišení. Po této části přichází ke slovu podrobnější popis analyzované textové struktury (s. 26-28). V návaznosti na dobrou tradici vedoucího práce a jeho pojetí exegeze autorka upozorňuje na aktéry a jejich role (s. 29-30) a pak vykládá ve vůbec nejobsáhlejší části práce postupně jednotlivé verše (s. 30-50). Výklad je obohacen dvěma vstupy (exkurzy) týkajícími se jednak biblického holistického pojetí člověka, jednak jeho antropologicko-teologického postavení *coram Deo*. Oba exkurzy jsou dobře provázány s vykládaným textem Gn 2. V oddíle nazvaném *Literární a kanonický kontext* autorka připomíná, že sledovaný textový pasus patří podle tzv. novější teorie pramenů (podle mne lepší a přesnější než tzv. pramenná teorie) k J, zatímco první zpráva o stvoření je mladší a nese jasný rukopis teologie či redakce P. Kleknerová se dále ve své práci zabývá sémantikou sloves *sloužit* a *střežit* z Gn 2,15 (s. 53-55) a také – zde již na obecnější rovině – významem látek o stvoření, jejichž posláním v rámci kánonu je zakotvit lid Izrael ve stvoření a v dějinách. Zde se autorka opírá o některá po mém soudu poněkud sporná a konzervativní tvrzení B. W. Andersona. V samotném závěru diplomové práce se Kleknerová vrací k úvodní diskuzi „hierarchistů“ a „liberacionistů“ a *de facto* nedává plně za pravdu ani jedné z poloh. To rozhodně neznamená, že je obě diskvalifikuje, nýbrž jen dokládá, že (a.) argumentační agenda první z nich nevychází ani tak z Gn 2, ale daleko spíše z určitého širšího kontextu novozákonní /popř. pavlovské/ vrstvy. I na adresu druhé z poloh (b.) zaznívá kritika, že předpoklad o poslední věci jako nejdůležitější věci není zcela práv vlastnímu sdělení textu. V otázce významu obratu *z^er* se Kleknerová (c.) přiklání k hlasům „liberacionistů, kteří tvrdí, že vyvozování z pojmu „pomoc“ podřízenou roli ženy není biblické“ (s. 60). K těmto všem třem dobře a přesvědčivě doloženým zjištěním se nelze než přiznat.

Silné stránky: Práce je přehledná, čtivá a srozumitelně strukturovaná. Předkládaná tvrzení jsou jasně argumentačně zdůvodněna. Pozoruhodná je i erudovaná práce s hebrejským textem, což je nejpatrnější u autorčina zpracování syntakticko-strukturálního přepisu textu.

Slabé stránky: Do textu se vloudily některé nepřesnosti v podobě chybějících podkladů pod první konzonantou (viz např. 9, 31, 37, 48, 50), prohození hebrejského textu v případě, že je na dvou řádcích (tak s. 46) a překlepy (např. Izrael místo Israel v anglickém textu na s. 51 a s. 56). U Wellhausenovým *Prolegomen* chybí rok vydání (viz s. 51 a 65; podle všeho jde o překlad z roku 1885).

I přes uvedené drobné nedostatky považuji práci celkově za zdařilou, a proto ji navrhuji hodnotit mezi stupni **B** a **C**.